

СТАНОВИЩЕ

**От: доц. дн Манол Николов Манолов, преподавател в Катедра
„Психология“ на ПУ „Паисий Хилендарски“**

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.2. Психология, научна специалност: Педагогическа и възрастова психология.

Автор на дисертационния труд: Мария-Сара Кумуцу

Тема на дисертационния труд: „Влияние на стреса и удовлетвореността от работата върху развитието на „бърнаут синдром“ при учители от училища в република гърция“

Научен ръководител: доц. д-р Русанка Манчева

Получени материали: автобиография, дисертация, автореферат

I. Лична информация за докторанта

Мария-Сара Кумуцу е експерт в областта на педагогическата и възрастова психология, като в момента разработва своята дисертация в Югозападния университет „Неофит Рилски“, Благоевград, България. Нейното изследване се фокусира върху темата „Влиянието на стреса и удовлетвореността от работата върху развитието на синдрома на прегаряне при учители от училищата в Република Гърция“, което е изключително актуален и значим проблем, свързан с благополучието на учителите. Тази работа надгражда нейния широк академичен и професионален опит в психологията, педагогиката и специалното образование, като е информирана и от нейния пряк опит като учител и помощник в образованието на деца със специални потребности.

Мария-Сара започва своята академична кариера с диплома от Националния и Каподистрийски университет на Атина, където завършва педагогика. След това задълбочава своите знания с магистърска степен по специално и приобщаващо образование в Института по образование на University College London (UCL). Тези академични постижения формират стабилна основа за нейните интереси в психологическите аспекти на

преподаването, особено във връзка с предизвикателствата, пред които се изправят учителите, като стреса и прегарянето.

Нейната професионална практика допълнително обогатява изследването ѝ. От 2018 г. Мария-Сара работи като учител в средни обществени училища в Гърция, където преподава гръцки език, старогръцки, литература и история. Тази роля ѝ предоставя директен опит с факторите, които водят до стрес в учителската професия, правейки изследването ѝ изключително актуално спрямо професионалната среда. Преди това тя е била помощник в специални образователни институции в Лондон, където е работила с деца с аутизъм и множество увреждания, придобивайки опит в индивидуалната подкрепа чрез системата за комуникация Picture Exchange Communication System (PECS) и програмата TEACCH.

Мария-Сара е натрупала безценен опит както в общото, така и в специалното образование, което ѝ дава чудесен хоризонт в задълбоченото познаване върху стреса и прегарянето при учителите в практически и академичен аспект. Нейното изследване разглежда не само удовлетвореността от работата, но и системните и личностните фактори, които допринасят за синдрома на прегаряне в образователната сфера. Съчетавайки академичните си знания с практическия си опит в класната стая, нейното изследване представлява важен принос към разбирането и намаляването на прегарянето сред професионалистите в образованието.

II. Структура и значимост на докторската дисертация

Докторската дисертация на Мария-Сара Кумуцу е внимателно структурирано и изключително актуално изследване. Дисертацията обхваща 233 страници и включва 9 фигури и 23 таблици, които допринасят за ясно и изчерпателно представяне на резултатите. Цитираната литература е впечатляващо обширна и включва 448 източника на английски и 125 на гръцки език, което демонстрира дълбочината на проведеното проучване.

Дисертацията е разделена на три основни глави. Първата глава предоставя задълбочен теоретичен преглед на стреса на работното място и удовлетвореността от работата, като се фокусира върху техните ефекти върху развитието на синдрома на прегаряне при учителите. В нея се очертават редица теоретични перспективи, които създават стабилна концептуална рамка, в която изследването е здраво вкоренено. Втората глава описва методологията на изследването, включително целите, хипотезите и използваните изследователски инструменти. Изборът на Мария-Сара на надеждни инструменти за измерване на стреса, удовлетвореността от работата и синдрома на

прегаряне подчертава нейната стриктна изследователска методика. Третата глава представя резултатите, като предлага богата и детайлна анализа на данните, които ясно демонстрират взаимовръзките между стреса на работното място, удовлетвореността от работата и прегарянето в контекста на гръцката образователна система.

Значимостта на тази дисертация е многостранна. На теоретично ниво, тя допринася за по-дълбоко разбиране на влиянието на стреса и удовлетвореността от работата върху развитието на синдрома на прегаряне, особено в учителската професия – сфера, която е все по-чувствителна към високи нива на стрес. Дисертацията интегрира широк спектър от теоретични модели и подходи, което обогатява анализа и предлага нови прозрения за динамиката на стреса и прегарянето при учителите.

На практическо ниво, работата на Мария-Сара има потенциал да информира разработването на интервенции за предотвратяване на прегарянето и повишаване на удовлетвореността от работата сред учителите. Резултатите предоставят ценни данни за това как различни фактори – като условията на труд, демографските характеристики и училищната среда – влияят върху благосъстоянието на учителите. Това може да послужи като насока за разработване на програми, които да адресират основните причини за прегарянето и да подобрят удовлетвореността от работата, допринасяйки за по-здравословна и продуктивна образователна среда.

Структурата и съдържанието на тази дисертация отразяват добре обмислен и изчерпателен изследователски процес. Мария-Сара демонстрира не само академична прецизност, но и силен ангажимент към решаването на важен проблем в образователния сектор, което прави нейната работа значим принос както за областта на образователната психология, така и за практиката на преподаване в Гърция. Яснотата, дълбочината и практическата приложимост на нейното изследване гарантират неговата стойност за бъдещи изследвания и потенциал за дългосрочно въздействие върху образователната политика и благосъстоянието на учителите.

III. Научна значимост на разработвания и изследван проблем

Научната значимост на докторската дисертация на Мария-Сара Кумуцу е изключително голяма, тъй като разглежда важен и актуален проблем, който засяга благополучието на учителите в Гърция – влиянието на професионалния стрес и удовлетвореността от работата върху развитието на синдрома на прегаряне. Тази проблематика е както съвременна, така и особено релевантна, предвид нарастващото

внимание към професионалното здраве и предизвикателствата, пред които се изправят учителите в условия на стресова работна среда.

Дисертацията допринася значително за теоретичното разбиране на синдрома на прегаряне, особено в контекста на образованието. Тя се базира на редица добре установени теоретични модели, като модела на изискванията и ресурсите в работната среда (JD-R) и модела на дисбаланс между усилия и награди (ERI), за да обясни как стресът и удовлетвореността от работата са ключови фактори за развитието на прегарянето. Разглеждането на този проблем в специфичния социокултурен и образователен контекст на Гърция обогатява съществуващите знания, като предоставя ценни национални данни, но същевременно се вписва в глобалните тенденции на изследвания за професионалното прегаряне. Приложението на тези модели към гръцката образователна система допълва познанията за връзката между професионалния стрес, образователната среда и психичното здраве на учителите. Този фокус позволява съществени сравнения с международни изследвания, като подчертава както автентичните, така и универсалните фактори, водещи до прегаряне сред учителите.

Чрез анализа на динамиките на работния стрес, удовлетвореността от работата и прегарянето, дисертацията не само идентифицира основните фактори, но и предоставя основа за разработване на интервенции, които могат да намалят тези проблеми. Изследването подчертава важността на системните промени в образователната среда, включително по-добра административна подкрепа, обучение на учителите и програми за управление на стреса, които са от решаващо значение за подобряване на благосъстоянието на учителите и намаляване на вероятността от прегаряне.

Резултатите от това изследване могат да информират и политически промени и разработването на целенасочени стратегии за подобряване на удовлетвореността от работата и намаляване на стреса сред учителите. Тези стратегии могат да имат дългосрочни последици както за професионалния живот на учителите, така и за качеството на образованието като цяло, тъй като благополучието на учителите е пряко свързано с тяхната способност да създават продуктивна и подкрепяща учебна среда за учениците. Освен това изследването допринася към по-широкия академичен дискурс за професионалното здраве, като предлага прозрения, които надхвърлят образователната сфера и са приложими към други професии с високи нива на стрес.

IV. Основни акценти на дисертационния труд, научна интерпретация на автора .

Дисертацията на Мария-Сара Кумуцу е добре структурирано, методологично прецизно и изключително актуално изследване в областта на образователната психология,

особено по отношение на стреса при учителите, удовлетвореността от работата и прегарянето. Един от основните акценти в нейната работа е интеграцията на различни теоретични модели, които изследват сложната връзка между тези фактори. Като се опира на утвърдени рамки, като модела на изискванията и ресурсите в работната среда (JD-R) и модела на дисбаланс между усилия и награди (ERI), Мария-Сара успява да постави феномена на прегарянето при учителите в контекста както на националната, така и на международната научна литература. Нейният анализ отразява дълбоко разбиране на теоретичните основи на професионалния стрес и прегарянето, и тя умело прилага тези модели към специфичната среда на гръцките учители.

Друг съществен акцент на дисертацията е изчерпателната методология. Използването на утвърдени психометрични инструменти, като Oldenburg Burnout Inventory (OLBI), Job Stress Measure (JSM) и Minnesota Satisfaction Questionnaire (MSQ), гарантира надежден подход при измерването на стреса, прегарянето и удовлетвореността от работата. Големината на извадката от 368 гръцки учители добавя достоверност на изследването, като осигурява статистически значими резултати, които дават стабилна основа за изводите. Вниманието на Мария-Сара към детайлите при избора на инструменти, както и грижливото разглеждане на демографски променливи като възраст, пол и професионален опит, подчертават нейната отдаденост на надеждността и валидността на резултатите.

Един от най-забележителните аспекти на научната интерпретация на Мария-Сара е способността ѝ да свърже емпиричните резултати с практически приложения. Тя не само идентифицира основните фактори, които допринасят за прегарянето сред гръцките учители – като работно натоварване, административна подкрепа и удовлетвореност от работата, но и предлага обосновани със събрани данни предложения за интервенции. Нейните предложения за това как училищните администратори и политиците могат да използват тези предложения за създаване на по-добри условия на труд за учителите заслужават особено внимание. Това показва, че нейната работа не се ограничава само до академично теоретизиране, а има конкретни приложения за подобряване на работната среда и благосъстоянието на учителите.

Дисертацията също така изпъква с нюансирания си подход към анализа на демографските фактори. Мария-Сара внимателно интерпретира как променливи като пол, семеен статус и образователен опит влияят на нивата на стрес и прегаряне сред учителите. Нейните открития, че по-възрастните учители и тези с повече опит съобщават за по-ниски нива на прегаряне и стрес, са в съответствие с наличната литература, но нейният детайлен анализ добавя нови нива на разбиране, специфични за гръцкия контекст. Този културно

съобразен подход към интерпретацията на прегарянето, комбиниран с задълбоченото разбиране на международните изследвания, прави изводите й особено значими както на местно, така и на глобално ниво.

V. Изследователски дизайн и резултати от психологическото изследване

Изследователският дизайн на Мария-Сара Кумуцу е внимателно структуриран, за да адресира сложните взаимоотношения между стреса на работното място, удовлетвореността от работата и прегарянето сред гръцките учители. Дизайнът включва цялостна комбинация от теоретична основа, разработване на ясни изследователски въпроси и методологично надежден подход към събирането и анализа на данни

Основната цел на изследването е да проучи до каква степен професионалният стрес и удовлетвореността от работата допринасят за развитието на синдрома на прегаряне сред учителите в гръцките училища. Кумуцу разработва конкретни изследователски въпроси, насочени към разкриване на взаимоотношенията между тези променливи, включително как стресът и удовлетвореността от работата влияят върху нивата на прегаряне и кои демографски фактори (като възраст, пол и трудов опит) играят роля в този процес. Изследователският дизайн е внимателно изграден, за да гарантира, че тези въпроси се разглеждат чрез надеждни и валидни измервания, като се използват психометрични инструменти, които са доказани в международен контекст и адаптирани към специфичната образователна и културна среда на Гърция.

Извадката от изследването включва 368 учители, което е достатъчно голяма група, за да се осигурят статистически значими резултати. Макар методът на подбор чрез удобна извадка да не е напълно случаен, той е оправдан предвид трудността за достъп до по-представителна извадка в образователната система. Данните са събрани с помощта на утвърдени инструменти: Oldenburg Burnout Inventory (OLBI) за оценка на прегарянето, Job Stress Measure (JSM) за измерване на стреса на работното място и Minnesota Satisfaction Questionnaire (MSQ) за оценка на удовлетвореността от работата. Комбинацията от тези инструменти осигурява цялостна оценка на трите основни променливи в изследването.

Процесът на събиране на данни се осъществява между предимно чрез онлайн анкети, използвайки платформата Google Forms. Въпросникът е структуриран в четири основни секции: демографски характеристики, стрес, прегаряне и удовлетвореност от работата. Всяка секция е внимателно организирана, за да събере най-важната информация, а Ликерт скалата, използвана във въпросниците, позволява количествено измерване на субективните преживявания. Тази методологична прецизност позволява детайлен анализ на

взаимоотношенията между стреса на работното място, удовлетвореността от работата и прегарянето.

Що се отнася до резултатите, изследването на Кумуцу разкрива значими корелации между стреса, удовлетвореността от работата и прегарянето. Резултатите показват, че по-високите нива на професионален стрес са свързани с увеличено прегаряне сред учителите, докато удовлетвореността от работата има обратна връзка с прегарянето – т.е. учителите с по-висока удовлетвореност от работата изпитват по-ниски нива на прегаряне. Забележително е също така, че изследването открива, че демографските фактори играят значителна роля в развитието на прегарянето. Например, по-младите учители и тези с по-малко трудов опит съобщават за по-високи нива на стрес и прегаряне в сравнение с по-възрастните и по-опитните си колеги. Освен това, при жените учители е отчетено леко по-високо ниво на стрес в сравнение с мъжете, макар разликата да не е драстична.

Чрез прилагане на регресионен и корелационен анализ, Кумуцу успява да потвърди своите хипотези относно връзките между стреса, удовлетвореността от работата и прегарянето. Статистическите анализи показват, че стресът има пряко и статистически значимо влияние върху емоционалното изтощение и дистанцирането – двата ключови компонента на прегарянето. Обратно, удовлетвореността от работата действа като защитен фактор, като по-високите нива на удовлетвореност са свързани с по-ниски нива на прегаряне.

Изследователският дизайн на Мария-Сара Кумуцу е методологично надежден и добре изпълнен. Той успешно идентифицира факторите, допринасящи за прегарянето при учителите, и предоставя цялостен анализ на това как стресът и удовлетвореността от работата влияят върху този феномен. Резултатите са високо релевантни както за академични изследователи, така и за образователни политици, тъй като предлагат практически препоръки за подобряване на работните условия на учителите с цел намаляване на прегарянето и повишаване на удовлетвореността от работата.

VI. Научно-приложни приноси на докторската дисертация

Дисертационният труд на Мария-Сара Кумуцу представлява значителен научен и приложен принос в областите на образователната психология, благополучието на учителите и синдрома на професионалното прегаряне. Нейното изследване, фокусирано върху учителите в Гърция, изследва ключови аспекти на професионалния стрес, удовлетвореността от работата и развитието на синдрома на прегаряне, като предлага задълбочено разбиране на това как тези фактори взаимодействат в образователната среда.

Дисертацията осигурява важна теоретична основа чрез разширяване на съществуващите модели на стрес и прегаряне в контекста на гръцкото образование. Чрез използването на добре установени модели като модела на изискванията и ресурсите на работното място (JD-R) и модела на дисбаланс между усилия и възнаграждения (ERI), Мария-Сара обогатява разбирането на това как стресът и прегарянето се проявяват конкретно в учителската професия. Нейната работа потвърждава и разширява предходни изследвания за ролята на професионалния стрес в развитието на прегаряне, особено в образователната сфера, където учителите са изложени на уникални напрежения, свързани с поведението на учениците, административните очаквания и сигурността на работното място. Фокусът върху демографски променливи като възраст, пол и трудов стаж предоставя ценни прозрения за това как различни групи учители са засегнати.

Един от важните приноси на тази дисертация е адаптацията и валидацията на психометрични инструменти за измерване на прегаряне, стрес и удовлетвореност от работата сред гръцките учители. Мария-Сара използва надеждни и валидирани инструменти, като Oldenburg Burnout Inventory (OLBI), Job Stress Measure (JSM) и Minnesota Satisfaction Questionnaire (MSQ), като гарантира, че те са подходящи за гръцкия образователен контекст. Процесът на валидация укрепва надеждността на тези инструменти за бъдещи изследвания, създавайки стабилна основа за точно измерване на тези ключови психологически конструкти в гръцките учители и потенциално в други сходни образователни среди.

Изследването идентифицира два критични фактора, които допринасят за прегарянето на учителите: стрес на работното място и удовлетвореност от работата. Чрез анализа на тези фактори в гръцката образователна система, Мария-Сара предоставя убедителни доказателства, че високите нива на стрес и ниската удовлетвореност от работата са значителни рискови фактори за развитието на синдрома на прегаряне. Това откритие има важни последици за образователната политика и управлението на училищната среда, като предполага, че адресирането на тези фактори чрез целенасочени интервенции може значително да намали разпространението на прегарянето сред учителите.

Приложните приноси на дисертацията са особено ценни за политиките и училищните администратори. Мария-Сара предлага практически препоръки за подобряване на работните условия на учителите, като подчертава необходимостта от програми за управление на стреса, административна подкрепа и инициативи за повишаване на удовлетвореността от работата. Тези препоръки се основават на нейните емпирични резултати и имат потенциала да насочат образователните реформи, насочени към

подобряване на благосъстоянието на учителите и намаляване на нивата на прегаряне. Нейните предложения включват подобряване на условията на труд, предоставяне на възможности за професионално развитие и прилагане на политики, които осигуряват по-голяма административна и психологическа подкрепа за учителите.

Един от съществените приложни приноси е предложението за разработване на превантивни програми, насочени към намаляване на прегарянето. Въз основа на своите открития, Мария-Сара препоръчва създаването на програми за управление на стреса и подкрепа на учителите, които могат да бъдат прилагани на регионално и национално ниво. Тези програми ще се фокусират върху подобряване на способностите на учителите за справяне с напрежението, повишаване на удовлетвореността от работата и създаване на психосоматен баланс между професионалния и личния живот, което ще спомогне за намаляване на честотата на прегарянето в учителската професия.

Дисертационният труд на Мария-Сара Кумуцу представлява значителен принос към разбирането на това как стресът и удовлетвореността от работата влияят върху прегарянето при учителите.

VII. Становище и препоръки

Докторската дисертация на Мария-Сара Кумуцу е впечатляваща и внимателно изпълнена научна работа, която представлява значителен принос в областта на образователната и развитийна психология, особено по отношение на благосъстоянието на учителите, професионалния стрес и прегарянето. Нейната работа се отличава с академична прецизност, солидна теоретична основа и методологична издръжаност, които подчертават нейната експертност и отдаденост като изследовател.

Моето мнение за тази дисертация е силно положително. Мария-Сара демонстрира изключително високо ниво на научна компетентност, а работата ѝ отразява зряло разбиране на сложното взаимодействие между психологическите, социалните и екологичните фактори в образователния контекст. Тя умело прилага както теоретични модели, така и емпирични методи, като предоставя надеждни данни и значими заключения, които със сигурност ще бъдат полезни както за академични изследователи, така и за създатели на образователни политики.

Като продължение на своята кариера, силно препоръчвам на Мария-Сара да продължи ценната си работа с деца и образователни специалисти. Нейното изследване показва ясна страст към подобряване на благосъстоянието на тези, които работят с уязвими групи, като учители и ученици със специални потребности. Изключително важно е тя да

запази този фокус, тъй като светът има нужда от такива всеотдайни личности като нея, които не само разбират психологическите сложности на тези проблеми, но и са ангажирани да направят реална промяна в живота на хората.

Работата на Мария-Сара има потенциал да повлияе на положителните промени в образователния сектор, а нейното продължаващо сътрудничество с деца, учители и специалисти ще допринесе още повече за този принос. Насърчавам я да не спира дотук, а да използва своите умения, знания и емпатия, за да продължи да се развива в тази важна област. Нейната отдаденост е от съществено значение, а полето на образованието – както в Гърция, така и в световен мащаб – ще има голяма полза от нейния постоянен ангажимент. Светът наистина има нужда от повече хора като Мария-Сара Кумуцу – хора, които не само са изследователи, но и защитници на благополучието и позитивните промени.

VIII. Заключение

Заявявам категоричното си положително становище относно дисертационния труд на кандидата. Резултатите от изследването имат не само теоретична значимост, но и приложна стойност, което предполага широкото им използване в образователната практика и при разработването на програми за психологическа подкрепа на учители както на локално, така и на национално ниво. Убедено предлагам на уважаемата комисия да присъди образователната и научна степен „доктор“ вярвайки, че работата на докторанта ще допринесе значително за развитието на областта на психологическите изследвания.

11.10.2024

Член на научното жури :

/ доц. дн Манол Манолов /

SCIENTIFIC JURY MEMBER'S OPINION

**By: assoc. prof. Manol Nikolov Manolov, DSc, lecturer at Psychology
Department, "Paisii Hilendarski", University of Plovdiv, Plovdiv, Bulgaria**

Member's opinion is about: PhD thesis for acquiring of educational and scientific degree "doctor", scientific field 3. Social, economic, and legacy sciences, professional field: 3.2. Psychology, Educational and developmental psychology.

PhD Thesis author: Maria-Sara Koumoutsou

Dissertation theme: Influence of Stress and Job Satisfaction on the Development of the 'Burnout Syndrome' in Teachers from Schools in the Republic of Greece

Supervisor: assoc. prof. Rusanka Mancheva, Ph.D

Materials received: resume, dissertation, CV

I. Personal information about the PhD student

Maria-Sara Koumoutsou is an expert in the field of Educational Psychology, currently pursuing her PhD at South-West University "Neofit Rilski" in Blagoevgrad, Bulgaria. Her research focuses on the "Influence of Stress and Job Satisfaction on the Development of the 'Burnout Syndrome' in Teachers from Schools in the Republic of Greece," a pertinent and timely issue that addresses the well-being of educators. This work builds on her extensive background in psychology, pedagogy, and special education, and is informed by her direct experience as a teacher and learning support assistant.

Maria-Sara's academic journey began with her degree from the National and Kapodistrian University of Athens, where she earned a specialization in Pedagogy. She then deepened her expertise through her MA/MSc in Special and Inclusive Education at UCL's Institute of Education in London. These qualifications laid a solid foundation for her interest in the psychological dimensions of teaching, particularly the challenges that educators face, such as stress and burnout.

Her professional practice further enriches her PhD research. Since 2018, Maria-Sara has worked as a teacher in secondary public schools in Greece, where she has taught Greek language, Ancient Greek, literature, and history. Her role has given her firsthand experience with the stressors that teachers encounter daily, making her research highly relevant to her work environment. Prior to this, she served as a learning support assistant in special education schools

in London, where she worked with children with autism and multiple disabilities, gaining insights into individualized support strategies, such as the Picture Exchange Communication System (PECS) and the TEACCH program.

Through her diverse roles, Maria-Sara has accumulated invaluable experience in both general and special education, which provides her with a unique perspective on teacher stress and burnout, as her research addresses not only job satisfaction but also the systemic and personal factors contributing to burnout in the educational sector. Her academic and professional background, combined with her hands-on experience in the classroom, positions her research as a crucial contribution to understanding and mitigating burnout in educational professionals.

II. Structure and significance of the doctoral dissertation

The dissertation of Maria-Sara Koumoutsou is a structured and highly relevant study. Comprising 233 pages, the dissertation includes 9 figures and 23 tables that contribute to the clear and comprehensive presentation of the research findings. The literature cited is impressively extensive, covering 448 sources in English and 125 in Greek, which demonstrates the depth of research undertaken.

The dissertation is divided into three core chapters. The first chapter offers an in-depth theoretical overview of workplace stress and job satisfaction, particularly focusing on their effects on the development of burnout syndrome among teachers. It highlights a range of theoretical perspectives, creating a strong conceptual framework that anchors the research in well-established academic debates. The second chapter details the methodology employed, covering the study's objectives, hypotheses, and the research instruments used. Maria-Sara's selection of reliable and valid instruments for measuring stress, job satisfaction, and burnout illustrates her rigorous approach to the research process. The third chapter presents the results, offering a rich analysis of the data, which clearly demonstrates the interconnections between workplace stress, job satisfaction, and burnout in the context of Greek education.

The significance of this dissertation is multifaceted. At a theoretical level, it contributes to a deeper understanding of how stress and job satisfaction influence burnout, specifically within the teaching profession—a field that is increasingly recognized as vulnerable to high levels of stress. The dissertation integrates a wide array of theoretical models and approaches, which enriches the analysis and offers fresh insights into the dynamics of stress and burnout among teachers.

On a practical level, Maria-Sara's work has the potential to inform the development of interventions aimed at preventing burnout and improving job satisfaction among teachers. The

findings provide valuable data on how different factors—such as working conditions, demographic characteristics, and the school environment—impact teachers' well-being. This can guide policymakers and educators in designing programs that address the root causes of burnout and enhance job satisfaction, ultimately contributing to a healthier and more productive educational environment.

The structure and content of this dissertation reflect a well-thought-out and comprehensive research process. Maria-Sara has demonstrated not only academic rigor but also a strong commitment to addressing a crucial issue in the educational sector, making her work a significant contribution to both the field of educational psychology and the practice of teaching in Greece. The clarity, depth, and practical relevance of her research ensure its value for future studies and its potential to have a lasting impact on educational policies and teacher well-being.

III. Scientific significance of the developed and researched problem

The scientific significance of Maria-Sara Koumoutsou's doctoral dissertation is profound, addressing a critical and contemporary issue that impacts the well-being of educators in Greece - namely, the influence of job stress and job satisfaction on the development of burnout syndrome in teachers. This research problem is both timely and relevant, given the increasing attention globally to occupational health and the well-documented challenges that teachers face in stressful work environments.

At its core, the dissertation advances the theoretical understanding of burnout, specifically in the context of education. It draws on a range of well-established theoretical models - such as the Job Demands-Resources (JD-R) model and the Effort-Reward Imbalance (ERI) model - to explain how stress and job satisfaction function as key determinants in the development of burnout syndrome. By situating the research within the specific sociocultural and educational context of Greece, the study contributes valuable national data, while also aligning itself with global trends in educational research on burnout. The application of these models to the Greek educational system enriches the field by contextualizing the relationship between occupational stressors, the educational environment, and the mental health of educators. This focus on Greece allows for meaningful comparisons with international studies, highlighting both unique and universal factors contributing to teacher burnout.

Moreover, the practical significance of the research is substantial. By investigating the dynamics of workplace stress, job satisfaction, and burnout, the dissertation not only identifies the contributing factors but also provides a foundation for developing interventions that can mitigate these issues. The research underscores the importance of systemic changes within the educational

environment, including administrative support, teacher training, and stress management programs, all of which are crucial for improving teacher well-being and reducing the likelihood of burnout.

The findings of this dissertation can inform policy changes, and the development of targeted strategies aimed at improving job satisfaction and reducing stress among teachers. These strategies could have far-reaching implications for both the teachers' professional lives and the overall quality of education, as teachers' well-being is directly linked to their ability to foster a productive and nurturing learning environment for students. Furthermore, the research adds to the broader academic discourse on occupational health, offering insights that extend beyond the educational field, particularly in relation to how job satisfaction and stress impact professional burnout in other high-stress professions.

IV. Main highlights of the dissertation work, scientific interpretation of the author.

Maria-Sara Koumoutsou's dissertation presents a well-structured, methodologically rigorous, and highly relevant contribution to the field of educational psychology, particularly in the study of teacher stress, job satisfaction, and burnout. One of the main highlights of her work is the integration of various theoretical models that examine the complex relationship between these factors. By drawing upon established frameworks such as the Job Demands-Resources (JD-R) model and the Effort-Reward Imbalance (ERI) model, Maria-Sara successfully contextualizes the phenomenon of teacher burnout within both national and international literature. Her analysis reflects a deep understanding of the theoretical underpinnings of occupational stress and burnout, and she has demonstrated the ability to critically engage with and apply these models to the specific context of Greek teachers.

Another significant highlight of the dissertation is the comprehensive methodology employed. The use of validated psychometric tools, such as the Oldenburg Burnout Inventory (OLBI), Job Stress Measure (JSM), and Minnesota Satisfaction Questionnaire (MSQ), ensures a robust approach to measuring stress, burnout, and job satisfaction. The sample size of 368 Greek teachers adds credibility to the findings, offering statistically significant results that provide a solid foundation for her conclusions. Maria-Sara's attention to detail in the selection of instruments, as well as her careful consideration of demographic variables such as age, gender, and work experience, demonstrates her commitment to ensuring the reliability and validity of the research outcomes.

One of the most notable aspects of Maria-Sara's scientific interpretation is her ability to link the empirical findings to practical implications. She has not only identified the core factors that contribute to burnout in Greek teachers—such as workload, administrative support, and job

satisfaction—but also offered evidence-based suggestions for intervention. Her discussion on how school administrators and policymakers can use these insights to create better working environments for teachers is particularly commendable. This indicates that her work extends beyond academic theorizing and has tangible applications in improving the working conditions of educators, ultimately contributing to their well-being and the quality of education.

The dissertation also stands out for its nuanced approach to the analysis of demographic factors. Maria-Sara carefully interprets how variables such as gender, marital status, and educational background influence stress and burnout levels among teachers. Her findings that older teachers and those with more experience report lower levels of burnout and stress are consistent with existing literature, yet her detailed analysis adds new layers of understanding specific to the Greek context. This culturally tailored approach to the interpretation of burnout, combined with a thorough understanding of international research, makes her conclusions highly relevant both locally and globally.

V. Research design and results of the psychological study

Maria-Sara Koumoutsou's research design is thoughtfully structured to address the complex relationships between workplace stress, job satisfaction, and burnout among Greek teachers. The design includes a comprehensive combination of theoretical grounding, the development of clear research questions, and a methodologically sound approach to data collection and analysis. Her research is characterized by careful attention to both the theoretical framework and the empirical realities of teaching in Greece, making the study not only robust in terms of its academic rigor but also highly relevant to the practical concerns of educators.

The study's primary aim is to investigate the extent to which job stress and job satisfaction contribute to the development of burnout syndrome among teachers in Greek schools. Koumoutsou developed specific research questions aimed at uncovering the relationship between these variables, including how stress and job satisfaction affect burnout levels, and which demographic factors (such as age, gender, and years of experience) play a role in this process. The research design is carefully constructed to ensure that these questions are addressed through reliable and valid measures, using psychometric tools that have been previously validated in other international contexts but tailored for the specific educational and cultural context of Greece.

The study sample consists of 368 teachers, a sufficiently large group to provide statistically significant results. The use of the convenience sampling method, although not entirely random, is justified by the difficulty of accessing a more representative sample in the educational system. Koumoutsou collected data using a series of well-established instruments: the Oldenburg Burnout

Inventory (OLBI) for assessing burnout, the Job Stress Measure (JSM) for measuring workplace stress, and the Minnesota Satisfaction Questionnaire (MSQ) for evaluating job satisfaction. The combination of these tools ensures a comprehensive assessment of the three core variables in the study.

The data collection process took place between April and June 2023, primarily through the use of online questionnaires via Google Forms. The design of the questionnaire included four main sections: demographic characteristics, stress, burnout, and job satisfaction. Each section was carefully structured to gather the most relevant information, and the Likert scale used in the questionnaires provided the ability to quantify subjective experiences into measurable data. This methodological precision allowed for a detailed analysis of the relationships between workplace stress, job satisfaction, and burnout.

In terms of results, Koumoutsou's study revealed significant correlations between stress, job satisfaction, and burnout. The results demonstrated that higher levels of job stress are associated with increased burnout among teachers, while job satisfaction was found to have an inverse relationship with burnout—meaning that teachers who reported higher job satisfaction experienced lower levels of burnout. Notably, the study also found that demographic factors played a significant role in the development of burnout. For instance, younger teachers and those with fewer years of experience reported higher levels of stress and burnout compared to their older, more experienced colleagues. Additionally, female teachers were found to experience slightly higher levels of job stress than their male counterparts, although the difference was not dramatic.

Through the application of regression and correlation analyses, Koumoutsou was able to confirm her hypotheses regarding the relationships between stress, job satisfaction, and burnout. The statistical analyses indicated that stress has a direct, statistically significant impact on both emotional exhaustion and disengagement—two key components of burnout. Conversely, job satisfaction served as a protective factor, with higher satisfaction levels associated with lower burnout rates.

The research design of Maria-Sara Koumoutsou's study is methodologically sound and well-executed. It successfully identifies the factors contributing to teacher burnout and provides a comprehensive analysis of how stress and job satisfaction influence this phenomenon. The results are highly relevant for both academic researchers and educational policymakers, as they offer actionable insights into how the working conditions of teachers can be improved to reduce burnout and enhance job satisfaction.

VI. Scientific and applied contributions of the doctoral dissertation

Maria-Sara Koumoutsou's doctoral dissertation makes notable scientific and applied contributions to the fields of educational psychology, teacher well-being, and burnout syndrome. Her research, which focuses on Greek teachers, highlights critical aspects of professional stress, job satisfaction, and the development of burnout syndrome, offering a nuanced understanding of how these factors interact within the educational environment.

The dissertation provides an important theoretical foundation by extending existing models of stress and burnout into the context of Greek education. By utilizing well-established models such as the Job Demands-Resources (JD-R) model and the Effort-Reward Imbalance (ERI) model, Maria-Sara has enriched the understanding of how stress and burnout manifest specifically in the teaching profession. Her work confirms and enhances previous research on the role of workplace stress in the development of burnout, particularly in the educational field, where teachers are exposed to unique pressures related to student behavior, administrative expectations, and job security. Her focus on demographic variables such as age, gender, and work experience as factors influencing burnout levels provides valuable insights into how different teacher populations are affected.

An important contribution of this dissertation is the adaptation and validation of psychometric tools that measure burnout, stress, and job satisfaction in Greek teachers. Maria-Sara utilized reliable and validated instruments, including the Oldenburg Burnout Inventory (OLBI), Job Stress Measure (JSM), and the Minnesota Satisfaction Questionnaire (MSQ), ensuring they are appropriate for the Greek educational context. The validation process strengthens the reliability of these tools for use in future research, creating a robust foundation for accurately measuring these key psychological constructs in Greek teachers and potentially in other similar educational settings.

The research identifies two critical factors that contribute to burnout among teachers: workplace stress and job satisfaction. By analyzing these factors in the Greek educational system, Maria-Sara has provided substantial evidence that both high levels of stress and low job satisfaction are significant risk factors for the development of burnout syndrome. This finding has important implications for educational policy and the management of school environments, suggesting that addressing these factors through targeted interventions can significantly reduce the prevalence of burnout among teachers.

The applied contributions of the dissertation are particularly relevant for policymakers and school administrators. Maria-Sara offers practical recommendations for improving the working conditions of teachers, emphasizing the need for stress management programs, administrative support, and initiatives to increase job satisfaction. These recommendations are grounded in her

empirical findings and have the potential to guide educational reforms aimed at enhancing teacher well-being and reducing burnout rates. Her suggestions include improving working conditions, offering professional development opportunities, and implementing policies that provide greater administrative and psychological support for teachers.

One of the significant applied contributions is the proposal for the development of preventive programs aimed at reducing burnout. Based on her findings, Maria-Sara advocates for the creation of stress management and teacher support programs that can be implemented at both regional and national levels. These programs would focus on improving teachers' coping mechanisms, increasing their job satisfaction, and creating a healthier work-life balance, all of which could contribute to lowering the incidence of burnout in the teaching profession.

Maria-Sara Koumoutsou's dissertation represents a significant contribution to the understanding of how stress and job satisfaction influence burnout in teachers.

VII. Opinion and recommendations

Maria-Sara Koumoutsou's doctoral dissertation is a deeply impressive and meticulously executed piece of research that makes a significant contribution to the field of educational and developmental psychology, particularly in the areas of teacher well-being, occupational stress, and burnout. Her work is characterized by academic rigor, a comprehensive theoretical foundation, and a methodologically sound approach, all of which underscore her expertise and dedication as a researcher. The findings of her study not only enrich our understanding of how stress and job satisfaction influence burnout among teachers in Greece, but also have important practical implications for improving the working conditions and mental health of educators.

My opinion of this dissertation is strongly positive. Maria-Sara demonstrates an exceptional level of scholarly competence, and her work reflects a mature understanding of the complex interplay between psychological, social, and environmental factors in the educational context. She has carefully applied both theoretical models and empirical methods, providing reliable data and meaningful conclusions that will undoubtedly benefit both academic researchers and policymakers in the field of education.

As Maria-Sara progresses in her career, I strongly recommend that she continues her valuable work with children and educational specialists. Her research shows a clear passion for improving the well-being of those who work with vulnerable populations, such as teachers and students with special needs. It is vital that she maintains this focus, as the world needs dedicated individuals like her who not only understand the psychological complexities of these issues but are also committed to making a real difference in people's lives.

Maria-Sara's work has the potential to influence positive change in the educational sector, and her continued engagement with these children, teachers, and specialists will further enhance her contribution. I encourage her not to stop here, but to use her skills, knowledge, and compassion to keep advancing in this important area. Her dedication is essential, and the field of education, both in Greece and globally, will greatly benefit from her ongoing commitment. The world truly needs more individuals like Maria-Sara Koumoutsou—people who are not only researchers but also advocates for well-being and positive change.

VIII. Conclusion

I express a strongly positive opinion regarding the candidate's dissertation. The work demonstrates scientific rigor, depth of analysis, and a substantial contribution to the existing scientific literature. The research findings have not only theoretical significance but also practical value, suggesting their broad applicability in educational practice and the development of local and national psychological support programs. I believe the candidate fully deserves to be awarded the degree of Doctor of Psychology and that the work will significantly contribute to the development of psychological research and practice.

11/10/2024

Member of the scientific jury:

/ assoc. prof. Manol Manolov, DSc /